

Интервю

Освен кризата и високите удръжки топят пенсиите в частните фондове

Сегашните закони не осигуряват достатъчно конкурентна среда на пенсионните дружества, смята Ангел Джалъзов, зам.-председател на Комисията за финансов надзор

Дина Христова, 4.7.2011г.

Зам.-председателят на Комисията за финансов надзор, ръководещ управление "Осигурителен надзор", Ангел Джалъзов е роден на 5 май 1972 г. в Пазарджик. Магистър по право от СУ "Св. Климент Охридски". Има и магистърска степен по международни финанси и мениджмънт от университета в Амстердам, Холандия, както и следдипломна квалификация по европейско право от университета в Страсбург, Франция. Владее английски, немски, руски и холандски език.

СНИМКА: "СЕГА"

- Господин Джалъзов, какъв контрол осъществява Комисията за финансов надзор по отношение на пенсионните фондове? Достатъчен ли е той, за да гарантира парите на хората за втора и трета пенсия?

- Пенсионните дружества са задължени да изпращат в Комисията за финансов надзор по електронен път ежедневна информация за стойността на нетните активи на пенсионните фондове, за стойността на един дял и броя дялове за всеки управляван пенсионен фонд, за инвестициите им в чуждестранни и български дългови ценни книжа, акции, банкови депозити и инвестиционни имоти. Всеки работен ден банките попечители изпращат информация за постъпилите и изплатените парични средства, за сключените сделки с активите на пенсионните фондове и извлечение от регистрите на ценните книжа. При закупуване на нови финансови инструменти, при покупка или продажба на инвестиционни имоти, както и при наличие на съмнение за инвестиции в свързани лица в КФН се извършва проверка за свързаност.

Пенсионните дружества изпращат в КФН периодична информация за резултатите от тяхната дейност на месечна, тримесечна и годишна база, която включва стойността на активите на фондовете, броя на осигурените лица и пенсионерите, дохода от инвестиране на средствата, резервите за гарантиране на минималната доходност и тяхното инвестиране, пенсионните резерви. Надзорът върху тази дейност е най-засиленият в целия небанков финансов сектор в България. Въпреки това гаранции за средствата на осигурените лица както за направените вноски, така и за натрупаната доходност по партидите им, не може да бъде дадена, поради това, че такива не са предвидени от закона.

- Какви са възможностите човек сам да следи периодично какви натрупани суми има по партидите му и къде са инвестирани?

- Законът задължава пенсионните дружества да изпращат безплатно на осигурените лица до 31 май всяка година извлечение от техните индивидуални партиди за предходната календарна година. Информация за натрупаните средства по партидите може да бъде получена в офисите на пенсионните компании и онлайн от техните сайтове.

- Съществува ли възможност за злоупотреби с постигнатата при управлението на пенсионните фондове доходност?

- Приходите на пенсионните дружества се формират от такси и удръжки, както и от управлението на собствените активи. Кодексът за социално осигуряване въвежда в полза на дружества два вида такси с определен максимален размер - задължителни и допълнителна. Дружеството също така може да събира допълнителна такса от всяко осигурено лице при смяна на пенсионен фонд. Конкретните размери на таксите и удръжките се определят в правилника за организацията и дейността на съответния фонд. Важно е да се отбележи, че пенсионните дружества не могат да събират други такси и удръжки извън тези, които са посочени в кодекса, нито да увеличават техните размери над определените граници. Така че не съществува възможност за злоупотреби с постигнатата при управлението на пенсионните фондове доходност.

- В момента у нас работят 9 пенсионни дружества, които действат при почти еднакви условия и затова на практика няма реална конкуренция. Какво трябва да знае човек, когато си избира фонд?

- Би трябвало внимателно да се проучи правилникът на съответния фонд, който може да бъде намерен в офис или на електронната страница на управляващото го дружество, както и на електронната страница на КФН. Правилникът посочва по какъв начин и съобразно какви правила ще се осъществява оперативната дейност на пенсионната компания по отношение на фонда. Всяко лице може също така да сравни няколко правилника на съответни фондове, управлявани от различни дружества, и така да вземе решение, което да отговаря най-много на неговите нужди. На страницата на КФН е публикувана и таблица с размерите на таксите и удръжките за всеки отделен пенсионен фонд, която периодично се актуализира. Всяко тримесечие там се публикува информация за доходността. От значение при избора на фонд биха могли да бъдат също

така лицата, които управляват дружеството, членовете на контролните му органи, големите акционери, притежаващи 10 и над 10% от акциите на дружеството или упражняващи контрол над него, инвестиционните посредници и инвестиционните консултанти, с които е сключен договор, и др. Данни за тях могат да бъдат намерени в публичните регистри, които води КФН. За съжаление нашите наблюдения показват, че не са много хората, които полагат усилия, за да направят информиран избор. Що се отнася до конкуренцията при пенсионните дружества, според мен сегашната уредба не осигурява в достатъчна степен конкурентна среда и не съдържа напълно ефикасни механизми за създаването ѝ.

- Какво трябва да се промени в българското законодателство, за да стане по-ефективна дейността на фондовете?

- Няколко ключови неща - регламентиране на фазата на изплащане на пенсиите, въвеждане на възможност за инвестиционен избор за осигурените лица, насърчаване на конкуренцията, намаляване на разходите за осигурените лица, укрепване на доброто корпоративно управление на пенсионните дружества. В момента е създадена работна група от експерти от КФН, МФ и социалното министерство, която ще изготви проект за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване. На този етап се работи по инвестиционните регулации и политики на пенсионните фондове, които не са променени от 2006 г. и не отразяват напълно развитието на капиталовите пазари. Поради задължителния характер на осигуряването в универсалните и професионалните пенсионни фондове и липсата на конкуренция между дружествата таксите и удържките за участие в тези фондове са на своя максимум от тяхното създаване. Това води до съществено редуциране на натрупваните средства на осигурените лица, а оттам и на бъдещите пенсии, поради което е необходимо да се пристъпи към нормативно намаляване на тези такси и удържки за участие в задължителните пенсионни фондове.

Едно от условията за добро корпоративно управление е определянето на изисквания към членовете на управителните органи. И тъй като уредбата по отношение на образование и опит за тези членове е твърде пестелива, се налага да се работи за промени и в тази насока. Необходимо е да бъдат поставени допълнителни изисквания към вътрешната организация на дружествата, включително за наличието на квалифициран персонал, материално, техническо и програмно осигуряване и по-ефективен вътрешен контрол. Предвижда се също така разширяване на предоставяната информация на осигурените лица.

- Има ли все пак опасност накрая българите да останат без капиталови пенсии при фалит на фонда или недобро управление?

- Не е реалистично да се очаква, че ежедневно ще се увеличава стойността на един дял във фонда. Временни колебания на финансовия пазар са възможни и нормални. Те обаче се редуват с периоди на подем и стабилност. Така например от създаването си през 2001 г. до 2008 г. пенсионните фондове от II (задължителното допълнително осигуряване) и III стълб (доброволното) постигаха през годините доходност, която надхвърляше доходността на други алтернативни инвестиции и нивата на инфлация. Тази тенденция беше прекъсната през 2008 г. поради отражението на финансовата

криза върху стойността на инвестиционните инструменти на пенсионните фондове, в резултат на което те отчетоха отрицателна доходност. Напоследък обаче ясно се виждат положителни резултати и бавно, но стабилно преодоляване на отрицателните последици от кризата. По принцип осигуряването за пенсия има дългосрочен характер. Неговият хоризонт може да достига 20-30-40 години и колкото по-дълъг е периодът на натрупване, толкова по-добри ще са резултатите във фазата на изплащане на пенсията. Именно дългосрочността на осигуряването представлява и защита срещу рисковете на финансовия пазар. Затова не считам, че съществува опасност за вложенията на хората в пенсионните фондове.